Kirjallinen kysymys KK 361/2024 vp

Vesa Kallio kesk ym.

Kirjallinen kysymys maatalousyrittäjän ammatinvaihdon byrokratiasta

Eduskunnan puhemiehelle

Moni suomalainen joutuu työikäisenä tilanteeseen, jossa hän joutuu vaihtamaan ammattia terveydellisistä syistä. Palkansaajalle vaihdos on usein teknisesti varsin yksinkertainen. Yrittäjälle ja erityisesti maatalousyrittäjälle tilanne muodostuu usein sen sijaan erittäin byrokraattiseksi, joskus jopa mahdottomaksi.

Maatalousyrittäjä on velvoitettu ottamaan pakollisen MYEL-eläkevakuutuksen ja työajan MATA-tapaturmavakuutuksen. MYEL-vakuutus on otettava kuuden kuukauden sisällä toiminnan aloittamisesta, kun kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:

— Henkilö on 18—68-vuotias (vuonna 1957 tai aikaisemmin syntyneillä vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja on 68, vuonna 1958—61 syntyneillä 69 ja sitä nuoremmilla 70 vuotta).
— Henkilöllä on hallinnassa peltoa, puutarhaa ja metsää yhteensä vähintään viisi MYEL-hehtaaria.
— Vuotuinen MYEL-työtulo on vähintään 4 506 euroa (vuonna 2024).
— Tilan toiminta on maatalousverotettua.
— Työskentely kestää vähintään neljä kuukautta tai toistuu vuosittain.
— Henkilö työskentelee palkkaa saavana perheenjäsenenä.

Vakuutus on pakollinen myös, jos henkilö harjoittaa maataloutta yhtymän tai kuolinpesän osakkaana ja yllä olevat ehdot täyttyvät.

Maatalousyrittäjän hakeutuessa uutta ammattia varten vaadittavaan koulutukseen hänen mahdollisuutensa saada erilaisia opintososiaalisia etuuksia ovat rajalliset ja niihin liittyy tiukkoja ehtoja sekä suuri määrä byrokratiaa. Jotta ammattia vaihtava maatalousyrittäjä pääsee opintotuen piiriin, on hänen myytävä omistamansa pellot, koska peltomaalle on laskennallinen arvo, joka lasketaan hakijan tuloksi. Nämä tulot vaikuttavat opintotuen määrään ja ylipäätään oikeuteen saada sitä, vaikka pelkkä pellon omistaminen ei automaattisesti merkitse sitä, että siitä muodostuu tuloja. Pellon myynnin ajankohtaan puolestaan vaikuttaa maataloustukijärjestelmä, joka rajoittaa mahdollisuuksia myydä peltoa ilman, että siitä muodostuu seuraamuksia tukien takaisinperinnän muodossa.

Maatalousyrittäjän ammatinvaihtoon liittyy runsaasti byrokratiaa eri viranomaisten, kuten TE-palvelujen ja Kelan, taholta. Usein viranomaisilta tulee monessa eri vaiheessa lisäkysymyksiä, ja eri viranomaiset saattavat kysyä samoja kysymyksiä tai henkilö ei tiedä, ettei hänen tarvitse enää

Valmis
5.0

vastata samoihin kysymyksiin uudelleen. Liian usein yhdelle viranomaiselle annetut vastaukset eivät automaattisesti kelpaa toiselle viranomaiselle.

Terveydellisistä syistä ammattia vaihtavalta edellytetään myös pitkää sairauslomaa, vaikka on selvää, ettei henkilö pysty fyysisesti raskaaseen maataloustyöhön. Usein maatalousyrittäjän kohdalla ongelmat alkavat tässä vaiheessa kumuloitua, mistä voi seurata loppuunpalamista ja masennusta sekä taloudellisia vaikeuksia. Pahimmillaan yrittäjä on tilanteessa, jossa häneltä voi mennä luottotiedot, mutta maatalousyrittäjän status säilyy, vaikkei hän pysty elättämään itseään siinä ammatissa.

Luottotiedoilla on suuri merkitys muun muassa vuokra-asunnon hankinnassa, kun uuteen ammattiin vaadittava koulutus on käytännössä hyvin usein eri paikkakunnalla kuin koti. Henkilöltä saatetaan myös vaatia jopa kaksi kertaa kuussa, että hän hakee työpaikkaa, vaikka hänen tosiasiallinen päätyönsä on opiskelu. TE-palveluille riittää kuitenkin pelkkä ilmoitus, mihin työpaikkaan on hakenut ja milloin. Nämä turhat hakemukset työllistävät hakijaa, TE-palvelua ja niitä, jotka työpaikoilla tehtyjä hakemuksia käsittelevät.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

> *Millä toimenpiteillä hallitus aikoo edesauttaa sitä, että niin maatalous- kuin muidenkin toimialojen yrittäjien mahdollisuutta vaihtaa ammattia helpotetaan,*
>
> *aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin, että yrittäjien varallisuus, joka ei kuitenkaan anna toimeentuloa, ei muodostu esteeksi ammatinvaihdolle ja*
>
> *onko hallituksen mielestä oikein, että yrittäjät, jotka eivät terveydellisistä syistä pysty jatkamaan yrittäjän ammatissa, joutuvat edellä kuvatun kaltaisen byrokratian rattaisiin, vaikka aitona tavoitteena on jatkaa työelämässä uuden ammatin kautta?*

Helsingissä 8.10.2024

Vesa Kallio kesk
Markku Siponen kesk
Timo Mehtälä kesk
Tuomas Kettunen kesk
Olga Oinas-Panuma kesk